

die Grate, die Täler mit Bächen zumeist weggelassen und nur einige zur Orientierung nötige aufgenommen.

Von der Linie des Greiners und des Gaffelturmes herauf musste ich im Masstabe der milit. Karte 1 : 25.000 alles mit Hilfe der milit. Spezialkarte 1 : 75.000 und auf Grund eigener Aufnahmen selbst zeichnen, da das Zarer Blatt im Masstabe von 1 : 25.000 nicht im Handel ist. Meine Zeichnung wurde dann verkleinert, so dass diese einem Masstabe von 1 : 50.000 entspricht.

Von den Wegen und Steigen habe ich nur den sich dem Kämpental entlang ziehenden eingezeichnet u. zw. weil dieses Tal den Bélaër vom Javorinaer Teil trennt.

Bezüglich der Nomenclatur bot mir, wie erwähnt, neben meinen eigenen Erfahrungen das wertvolle Werk Dr. ELJASZ-RADZIKOWSKI eine wichtige Grundlage.

Endlich halte ich es für meine angenehme Pflicht, dem Fürst Hohenlohe'schen Güterdirektor ARPÁD KÉGEL in Javorina auch hier meinen aufrichtigen Dank dafür auszusprechen, dass er mir Erlaubnis und Führer zum Besuch der Javorinaer Kalkalpen gab; ebenso meinen besten Dank den Jägern: HANS SPITZER, JOSEF WERNISCH (Javorina) und ADOLF FRANK (Zar) für die oft sehr mühevollen Führung.

Von den mitgebrachten Eiben und Zirbelkiefern habe ich Belegexemplare in den Herbarien des Ungarischen National-Museums und des Herrn Dr. Á. v. DEGEN niedergelegt.

Löcse, zur XV-ten Jahreswende des Todetages FRIEDRICH VON HAZSLINSZKY'S.

Néhány ritka Cyperacea-ról Szepes vármegyében.

Einige seltene Cyperaceen aus Zips.

Irta :) Nyárády E. Gyula (Maros-Vásárhely.)
Von :)

Miután már a Tátravidékének beható kutatásával — mivel-hogy sorsom elvezete onnan — fel kellett hagynom, feladatom kutatásaim eredményeit összefoglalóan előadni. Megelőzve ezt sürgősebbnek tartom, hogy különösen a *Cyperacea* család némely tagjáról mint e vidék különlegességeiről vagy éppen újdonságairól az alábbi sorokban bővebben szóljak.

Szepesvármegye északi részének s vele együtt a Magas-Tátrának nagyszerű *Carex* vegetációját már többen ismertették, s éppen ez a terület az, mely évről-évre mind több és több kutatót vonz magához. Ezeknek daczára, hogy sikerült innen több, nemcsak e vidékre, hanem országunkra nézve is új fajt felfedezni csak bizonyítéka annak, hogy ezen, a *Cyperacea*-knak oly kedvező vidék, az ő érdekes formatióival, még részben ismeretlen

zsombékos sphagnumos terepeivel, eldugott, csörgedező vizerecskéivel még nem egészen átkutatott, s az itt fürkésző botanikusknak még ezután is meglepő eredményt hozhat. Csak nemrég mutattam ki¹⁾ e vidékről két nevezetes *Carex*-et s most is alkalmam van igazolni ezen kincses területet, amidőn a következőkben a *Trichophorum atrichum*, *Cobresia bipartita*, *Carex vulpinoidea*, *C. hordeistichos* és a *C. pediformis*-ről szólok.

Trichophorum oliganthum (C. A. Mey.) Fritsch.

Mielőtt e növényről való ismertetéseimet előadnám, szükséges lesz nomenclaturájáról egyet s mást feleleveníteni. Legelőször *Isolopis oligantha* néven íratott le: C. A. MEY in Mém. des sav. étrang I. (1825.) 197—198; később *Scirpus alpinus* néven írták le; SCHLEICH in GAUD. Fl. helv. I. (1828) p. 108, majd a *Limnochloa* genuszba osztották be: RCHB. Fl. Germ. exc. (1830) p. 140, PALLA pedig *Trichophorum atrichum* névvel illette: Engler Bot. Jahrbücher X. (1899) p. 296. Legutóbb *Heleocharis alpina* néven találjuk a CSEREY «Növényhatározó»-ban (1906. p. 109).

PALLA-nak, ezen növény rokonsági köreire vonatkozó dolgozatait²⁾ e lap szerkesztőjének szivessége folytán tanulmányozhattam és karöltve evvel feláztatott herbariumi anyagnak mikroszkópiummal való vizsgálata meglelevenítették tanulmányomat. Említett szerző munkálatai által felhozott s főleg bonczatani jellegeken alapuló csoportosítások annyira feltűnők és természetesekek, hogy azokat mellőznünk nem lehet. A csupán külső morfológiai jegyeiken alapuló elkülönítése avagy összevonása a *Cyperacea* genusoknak inkább kényelmesebb eljárás, s korántsem vezet természetes csoportosításhoz s igénybevétele indíthat arra, hogy oly különböző genusokat, mint *Heleocharis*, *Trichophorum*, *Isolopis*, *Schoenoplectus*, *Holoschoenus*, *Blysmus* egyazon — «*Scirpus*» — nevezet alá vonjunk össze, mint azt újabban A. u. G. Synopsisukban, a meglévő értékes adatok daczára is tették. Felsorolt genusok, ha külső morfológiájuk mellett a belsőt is tekintetbe vesszük, nem türik meg az összevonást.

A *Trichophorum* genus a tágabb értelmű *Scirpus*-tól is, — így tehát mindazon genusoktól, a melyeket sokszor a *Scirpus* nevezet alá vonnak — megkülönböztethető, hogy az ehhez tartozó fajoknak belső légjáratukat (Atemhöhle) alkotó ill. határoló sejtek belső felülete erősen megvastagodott, miáltal nagyon elütnek a

¹⁾ Magy. Bot. Lapok. X. (1911.) p. 73—76.

²⁾ E. PALLA: Zur Kenntniss der Gattung «*Scirpus*». ENGL. Bot. Jahrb. X. (1899.) p. 293—301. et tab. No. XI.

E. PALLA: Zur Systematik der Gattung *Eriophorum*. Bot. Zeit. 54. (1896). p. 141—158. et tab. No. V.

E. PALLA: Einige Bemerkungen über *Trichophorum atrichum* und *caespitosum*. Berichte der deutschen Bot. Ges. XV. (1897.) p. 467—471.

E. PALLA: Cyperaceen, in Hallier Wohlfarth Koch's Synopsis pag. 2515—2566.

szomszédos sejtektől. A nagyon hasonló *Heleocharis* genustól (*Scirpus* pr. p.) pedig azonnal megkülönböztethető, mert utóbbinak keresztmetszetén a chlorophyllumos szöveten belül 4 — sok sejt-közötti csatorna szakítja meg a bél folytonosságát, míg a *Trichophorum*-nál egyetlen csatorna van, vagy egyáltalában nincs ilyen. hanem ennek helyét bél foglalja el. Természetesen megvan itt a megfelelő külső morfológiai különbségük is.

A *Scirpus alpinus* néven ismert növénynek a *Trichophorum* genusba való sorolását egy dolog, t. i. a belső légrés (Atemhöhle) sejtvastagodása nem igazolja. A *Trichophorum* genusra ugyanis egyik legfontosabb jelleg az, hogy belső légrését alkotó sejtek fala erősen megvastagodott és azonnal feltűnő. Kitűnően láttam ezt a herbariumi anyagból feláztatott *Tr. alpinum*-ban és *Tr. austriacum*-ban is. (Sirp. caespitosus pr. p.). A *Tr. oliganthum*-nál (= *Scirpus alpinus*) azonban a belső légrés sejtfa miben sem különbözik a chlorophyllumos sejtekétől, s így nem is tűnik elő ezen sejtekből. Ennek figyelembe vétele mellett is a *Trichophorum oliganthum* szárának szerkezete anatomiaiailag sokkal messzebb áll akár a *Scirpus*, akár a *Heleocharis* genustól. semhogy őt ezekhez lehetne beosztani, ellenben legmegegyezőbb a *Trichophorummal*.

Nem tartozik feladatomhoz, hogy a *Trichophorum* és rokonsága között lévő külső és belső morfológiai viszonyokról beszéljek, utalok itt PALLA munkálataira, amelyek alapján helyes, sőt szükséges, hogy ezen auctor nomenclaturáját kövessük és így a szóban lévő növényt a több szerző által használt *Scirpus alpinus* helyett a PALLA adta *Trichophorum* néven illessük, de már az ő species nevét prioritási elvből kifolyólag mellőznünk kell, s így helyes neve növényünknek a *Trichophorum oliganthum* (C. A. MEY) FRITSCH lesz.

Ez a szép növény eddig országunk legritkább növényei közé tartozott. Tudtommal biztosan először SIMONKAI közölte hazánk területéről, a Szepesváralja közelében lévő Sivabadráról.³⁾

Két évvel később ugyancsak SIMONKAI közlé⁴⁾ a Kralován melletti lápról azon növény alapján, melyet neki WETSCHKY MIKSA gnadenfeldi botanikus küldött be. Ezen lelőhelyek később többek által említettek, mint pld. maga SIMONKAI,⁵⁾ DEGEN,⁶⁾ PAX⁷⁾ és ASCH. und GRÄBN.⁸⁾ által. Feltűnő mindezek között az, hogy korábbi adatok dacára A. und G. idézett helyen csak Kralován mellől

³⁾ Magy. Orv. és Term. vizsg. Vándorgy. XXV. (1890.) p. 428. és. Ö. B. Z. (1890.) p. 425.

⁴⁾ Term. Közl. (1892.) p. 51. és Pótfüzet. (1892.) p. 179., valamint BORBÁS az Ö. B. Z. (1892.) p. 144.

⁵⁾ Math. és Term. közl. XXIV. (1891.) p. 625. és Magy. Bot. Lapok (1906.) p. 309.

⁶⁾ Magy. Bot. Lapok. (1903.) p. 96.

⁷⁾ Grundzüge d. Pflanzenverbr. I. (1898.) és II. (1908.) több helyén.

⁸⁾ A. u. G. Synopsis $\frac{II}{2}$ (1902—1904.) p. 301.)

közlük, míg a sivabradai előfordulásáról nincsen tudomásuk. A midőn ők az irodalmi adatokat figyelmen kívül hagyták, bizonyára csak a legrégibb ismertetést vették tekintetbe, melyeknek szerzői a Baldóc és Szepesváralja melletti Sivabradán termő növényt a *Scirpus caespitosus*-sal tévesztették össze⁹⁾ és ezen néven is közölték.

Szepesből először a *Scirpus caespitosus* nevet GENERICH¹⁰⁾ hozta forgalomba, állítván, hogy a Szepességben nedves helyeken terem. Az a nézetem, hogy GENERICH a *Trichophorum oliganthum* általam alább felsorolt szepesi lelőhelyeinek legalább egy részét ismerte. Ezt abból gondolom, hogy a *Trichophorum oliganthum* lelőhelyei a felső Szepességen tényleg nedves helyeken, gyakran nedves rétekből előtörő apró szénsavas források körül, mésztufás helyeken vannak és GENERICH az itt termő növényt — nem is lévén még akkor (t. i. 1798-ban) a *Scirpus alpinus* leírva és ismertetve¹¹⁾ — igen helyesen *Scirpus caespitosus*-nak minősítette. Ez alapon közlé NEILREICH¹²⁾ is, később KALCHBRENNER¹³⁾ is, de utóbbi már fix helyről, t. i. a Sivabradáról említi *Scirpus caespitosus*-át. HAZSLINSZKY¹⁴⁾ is ily néven ismeré. Mindezen utóbbi közléseket elevenítik fel SAGORSKI és SCHNEIDER¹⁵⁾ és A. u. G.¹⁶⁾ is munkáikban. Azonban a *Scirpus caespitosus* hazánkban sehol sem terem¹⁷⁾ és így daczára a régi közléseknek legalább idáig a Szepességben sem találták meg, ennél fogva a nevezett auctороk ilynevű közlései alaptalanok és különösen ki kell emelnem ezt az újabb időben megjelent s közkézenforgó A. u. G. Synopsissal szemben, ahol Szepesváraljáról (Kirchdrauf) közlik. Ma már tudjuk, hogy ez az adat a *Trichophorum oliganthum*-ra vonatkozik.

SIMONKAI volt tehát az első, ki helyreigazítja a szepesi adatot¹⁸⁾ s ugyancsak ő egészíti ki a lipói adattal. E növénynek hazánkban való előfordulásáról mind ezideig csak azt tudjuk, hogy csak az említett két elszigetelt helyen, mint nagy ritkaság található.

Mint hogy én Szepesvármegye felső részének sokszori összejárása által annak sok eldugott, vagy eddig nem ismertett részeit is átkutathattam, meggyőződtem, hogy a *Trichophorum oliganthum* még több eddig ismeretlen helyen is terem s leleteim

⁹⁾ Magam is először.

¹⁰⁾ S. GENERICH Flora Scepusiensis elenchus . . . Leutschoviae (1798.) p. 73. Nr. 940.

¹¹⁾ Először ismertettetett 1828-ban GAUDIN fl. helv.-ban (I. p. 108.)

¹²⁾ Aufzählung der in. Ung. u. Slav . . . Wien. (1866.) p. 42.

¹³⁾ Math. és term. közl. III. (1865.) p. 99—125.

¹⁴⁾ Magyarhon ed. növ. (1872.) p. 383.

¹⁵⁾ Fl. Carp. Centr. Leipzig (1891.) II. p. 498.

¹⁶⁾ Id. köt. p. 299.

¹⁷⁾ Erről Dr. Dégen Á. úr értesít.

¹⁸⁾ SCHERFEL AURFL is felemlíti a *Scirpus caespitosus*-t (Szepes vm. eddig észlelt. ed. növ. jegyzéke. Felka 1888. p. 8.) de az is csak a *Sc. alpinus*-ra vonatkozik, s herbariumában is csak ez utóbbit láttam.

arra a következtetésre vezettek, hogy e növény még más helyeken is felfedezhető lesz a neki megfelelő termő helyeken. A *Trichophorum oliganthum* ugyanis — legalább a felvidéken — úgy szerkezeti, mint vegytani, valamint keletkezése tekintetében is azonos talajnemben szaporodik el; olyan talajnem pedig a felvidéken több helyütt található.

Külföldi szerzők szerint a *Trichophorum oliganthum* magas havasokon 1800—3000 m. magasságban fordul elő, s hogy hazánkban alacsony völgyek fenekén lelhetjük, az PAX¹⁹⁾ szerint onnan van, hogy itt a hajdani hidegebb korszakból mint relictum maradt vissza. A hely Baldóc és Szepesváralja közelében, ahol e növény terem, egy mésztufa terület. A szénsavas forrás, melyből a mészanyag lerakódott becslésen szerint mintegy 18—20 m. magas dombot épített s ezen nemcsak a tetőn, hanem oldalt is több helyen kisebb-nagyobb forrás fakad és ezek legtöbbször vize a domb humuszába szívódik be s teszi táplálóvá azt a növények számára. Ezen beivódott víz nélkül a domb humusza parázs száraz maradna. A domb alján Sivabrada nevű kis fürdő van. A fürdő felőli domboldal forrásait elvezetik és csak a másik egyuttal északibb oldalon fakadó források vizei tartják nedvesen a talajt. Ezen utóbbi helyen él igen bő seregekben, tömött s nehezen bontható gyepet alkotva a *Trichophorum oliganthum*. A mésztufa határain kívül²⁰⁾ e növényt ott sehol sem találtam meg.

Lássuk a kralováni termőhelyet. E hely a vasút és a Síp-hegy között van, a vasút felé lejt s az egész mocsaras terület, de a felső szikadtabb helyein több savanyú forrás van, amelyekből igen lassan mésztufa képződik s valamennyi forrás kisebb-nagyobb mésztufa dombtetőn bugyog, de a legnagyobb domb legfeljebb csak $3\frac{1}{4}$ m. magas. Ezeknek a dombocskáknak lejtőin és körülöttük él a *Trichophorum oliganthum*, de észleléseim szerint sokkal kevesebb mennyiségben, mint a Sivabradán. Ezen termőhelyek természetének megismerésekor gyanítottam, hogy növényünknek még másutt is kell teremnie, minthogy ily mésztufás hely sok helyt van a vidéken. Kutatásaimat először is egy geológiaiilag is nevezetes törésvonalra irányítottam, t. i. Gánóczytól Csütörtökhelyig, amely törésvonal²¹⁾ mentén az elmúló és keletkezőfélben lévő szénsavas forrásoknak légioja található. Az eredmény itt igen meglepett. Gánóczytól kissé DK. felé irányuló egy kis völgyecske van, mely alig $\frac{3}{4}$ km. hosszú és azután hirtelen D.-felé fordulva a Schlösschen-hegy alatt folyó Ganovszky patak

¹⁹⁾ ld. mű I. p. 245.

²⁰⁾ SIMONKAI azonban a Sivabrada «vízenyős laposáról» említi, de talán ő is magát a Sivabradát érti kitétele alatt, de nagyon lehetséges, hogy lennebb, közvetlen Baldóc mellett «vízenyős lapos»-ról való az ő növénye, mert az ottani helyek inkább megfelelnek az idézett szavak értelmének, mint maga a Sivabsada dombja, s különben ott is van meszes savanyú vízferrás.

²¹⁾ A «törésvonal» szót a geológiai értelemben használom, vagyis az a vonal ez az említett helyen, ahol hajdan vetődés és süllyedés történt.

tágas völgyébe szakad. Ez a kis völgyecske (felette van Hozelec község) szénsavas forrásokban gazdag és ezek apró mésztufadombokat már építettek, vagy részben vizük vízszintesen kergezi be mésszel a föld színét. Ez a terület sűrűn be van növe kora tavasszal *Trichophorum oliganthum*-mal, de később júniusban a sík helyeken előli a nagyobb fű s alig kaphatók meg érett termései. SCHERFEL AURÉL a Gánócz környékére is vonatkozó közléseiben²²⁾ e növényről semmit sem szól. Ő ha járt is ott ily korán, könnyen elnézhette, mert ott bár nagy területen tenyészik, de korántsem oly sűrű tömött gyepekben, mint a Sivabrada mésztufa dombon. Azonban SCHERFEL később (1890-ben) «Gánócz közvetlen közelében»²³⁾ már szedte. mit a felkai «Tátra muzeum» herbariumában őrzött példák igazolnak.

Ezen említett völgyecskeben egy vízerecske folydogál, mely a völgyecskevel együtt szintén dél felé fordulván a Ganovszky patakba ömlik bele. Közvetlenül a beömlésnél, de az erecske bal oldalán egy nagy kiterjedésű, savanyúvíz forrásokban bővelkedő mocsár van, mely májusban tengere a *Primula farinosa*-nak, júliusban pedig a *Schoenoplectus Tabernaemontani*-nak. Ez a nagy láp a vasútról terjedelmes sziürke-barna kopár foltnak látszik, ép úgy, miként látszik a kralováni láp is. A szóban lévő lápon, a fellápok sphagnetumaihoz hasonló alakú apró mésztufás képződmények vannak s ezeken vagy más apróbb dombocskákon szintén seregesen él a *Trichophorum oliganthum*. Ugyanitt a szénsavas forrásokról azt tapasztaltam, hogy ezek évenként változtatják kitörési helyeiket, a mennyiben itt-ott kiszáradnak s a következő évben máshol jelennek meg. A kiszáradt mészlerakodásból a *Trichophorum* eltűnik.

A *Trichophorum oliganthum*-nak valóban gyönyörű s természetes példáit szedtem azon mésztufa dombon, amely Primócz és Kissócz községek felett az országút mellett van. E domb bár széles, de alig 1 m. magas. Tetején forrás van, melynek lefolyása mentén mindaddig, míg a vize a talajban el nem oszlik, tömött gyepekben él a *Trichophorum*, egybeült azonban sehol sem található. Különböző ez a mésztufadomb forrása szolgáltatja úgy Kissócznak, mint Primócznak a kitünő ivóvizet. Közvetlen közelében, néhány lépésnyire még két mésztufadomb van, melyek közül az egyik jóval nagyobb. A kisebb dombocska forrása teljesen elapadt s a dombon lévő humusz is teljesen szikár, száraz. A másik és egyuttal a legnagyobb domb tetejének mélyedésében igen kevés víz van állandóan, melyet a feltörő gáz alig mozgat, míg a másik forrás forró víz módjára bugyog a feltörő gázok miatt. De nem is folyik ki azon kevés vizű domb oldalán a legkevesebb víz sem, miért e domb is száraz szikár humuszszal bir. Nem is tudtam találni rajta sehol egyetlen *Trichophorum*-ot sem.

²²⁾ Magy. Kárp. Egyk. Évk. VI. (1879.) p. 244, VII. (1880.) p. 299. és VIII. (1881.) p. 196.

²³⁾ Ez a lelőhelyre vonatkozó eredeti német szöveg fordítása.

Végül még egy termőhelyét ismertethetem e *Trichophorum*-nak azon dombvidéken («Hügelland»), mely a Poprád-folyó, a Schlösschen-hegy és a Ménhár-di-patak között terül el és amelyet SAG. et SCHNEID.-ék oly keveset méltattak figyelemre. E lelőhely különösen azért nevezetes, mert köröskörül homokkőves dombok ill. hegyek határolják s nincs itt geológiai törésvonal sem, így hát oda a mész a homokkő hegyszőlőkből való kioldás útján juthat nagyobb mennyiségben.

Matheóc és Szepesszombat között ömlik a Poprádba az említett dombvidékből eredő Grundlos Bach. Ha ennek ingoványos mocsarakban bővelkedő medrét követjük felfelé, épen 2 km.-nyire a Poprádba ömléstől (kb. 679 m. magasságban) két ágból egyesül. Mi a délkeleti irányban a baloldali völgyet követjük, mely alig 1 km. hosszúság után kb. 690 m. magasra emelkedik és itt két ágú katlanban végződik, mely katlanok nagyon szelid lejtővel emelkednek a környező s relative esékely magasságú hegytetőkre. Ezen katlanok egyike délnyugat felé fordul felfelé s csakhamar egy ültetett *Pinus silvestris* erdőcske mellett ér véget, ahol egy nagyszerű mocsaras terület van igen gazdag sás vegetációval.²⁴⁾ Nagy seregben él itt *Carex Davalliana*, *dioica*, *rostrata*, *hirta*, *gracilis*, *Goodenoughii*, *caespitosa*, *peraffinis*, vagyis az előbbi kettő hybridje, valamint a vidéken ritka *disticha*. Alig van időnk az érdekes mocsári növényeket mind konstatálni, pl. a *Menyanthes*-t is, mert ellenálhatatlanul vonz a mocsár alsó szélén már rég feltűnt széles, mintegy 1.5—2 m. magas, színre nézve a környezettől elütő szürke-barna domb. Meglepődve szemléljük rajta — mint egy kis szigeten — a rengeteg *Schoenelectus Tabernaemontani*-t és *Schoenus ferrugineus*-t. Nem sokat kellett keresni, hogy a mérsékeltbben nedves helyeken a *Trichophorum oliganthum* is előkerüljön. A domb nagyon nedves természetű; kifejezetten forrást nem észleltem rajta, de sokhelyt szivárog belőle a víz. Olyan moha itt nincs, mely ilyen dombszerű képződményt alkotna. Anyagának nagy része bizonyára mész. Ez a botanikailag igen érdekes terület, mely köröskörül szántóföldekkel van övezve, pontosan Késmárk—Gánóc, Matheóc—Ábrahámfal, valamint Ménhard—Strázsa községek diagonáljainak keresztezésében fekszik.

Az elmondottakból világosan kitűnik, hogy a *Trichophorum oliganthum* mésztartalmú források közelében olyan mésztalajon található, melyet a forrás nedvességgel mérsékeltten állandóan táplál. Ha a forrás eltűnik, kiszárad, elpusztul a növény is. A szintén forrásmészből álló és a Sivabrada közelében lévő Drevenik-hegyen ezen okok miatt nem élhet meg, s nincs is ott, de bizonyára vegetált rajta, amikor hajdani forrásai működtek. Hasonló forrás

²⁴⁾ Az említett völgyek és katlanok, valamint az erdőcske is az 1:75.000 arányú «special» táborkari térképen jól vannak kitüntetve, de névtelenül. Ez a nagyszerű mocsár azonban egyáltalán nincs feltüntetve, de a lerajzolt erdő szögleténél, északfelé azonnal feltalálható.

mészke a Gánócz – Filicz között emelkedő, de nagyrészt már elhordott Hradek-domb (= Kessel-Berg) is, melyen, midőn forrása élt bizonyára szintén diszlett e kecses kis növényke.

Trichophorum oliganthum biztos honi lelőhelyei ezekután is még mindig csak Liptó és Szepes vármegyékre szorítkoznak és a következők: Kralováni-láp a Síp-hegy alatt; — Gánócz és Hozelec községek alatti völgyecskében; — Ganovszky patak balpartján lévő mocsár területén Filic községtől kb. 1 km.-re; — Primócz és Kissóc községek mellett, szénsavas forrás mésztufadombján; — Matheóc felett a Grundlos Bach felső végén; — Sivabrada mésztufa dombon Baldócz mellett. Valamennyi helyről igen szép herbariumi példái vannak.

Európában hazánkon kívül csak az Alpeselek nyugati felében terem még. És pedig Franciaország területén a Nyugat- vagy Magasalpokban (Hautes Alpes) Savoja és Dauphiné tartományokban;²⁵⁾ Sveicz déli felében a Wallisi alpokban, valamint a határos olasz Alpeselekben²⁶⁾ egészen az Engadin völgyig. Tirolban pedig csak a nyugati részén az Ortler csoportban St. Gertrud község mellől (Sulden.) ismeretes.²⁷⁾

Ez a kis növény tehát az Alpok keleti felét, így az összes központi és keleti Alpeseleket átugorja és csak Magyarországon jelenik meg ismét.

Hazai előfordulási körülményeit eléggé vázoltam. Az alpesi előfordulása egészen más. Nálunk e növény mésztufán s csekély tengerszínfeletti magasságban él. A legmagasabb előfordulása a Grundlos Bach felső végén van s itt kb. 695 m. Ezután a lelőhelyek magasság szerint így következnek: Primócz 620 m., Gánócz völgy 615 m., Ganovszky-patak 605 m., Sivabrada 506 m. és legalacsonyabban Kralovánál terem, hol lelőhelye kb. 445 m. magasban fekszik.

Ezekkel szemben az Alpokban «havasi patakok kavicspadjain, köves legelőkön, a magas havasokon» tenyészik,²⁸⁾ és a legalacsonyabb hely, honnan közölték 1800 m.,²⁹⁾ de 3000 m. magasban is megtalálható.³⁰⁾

Európán kívül a *Trichophorum oliganthum* még az északamerikai Sziklás-hegységből (Rocky-Mountains) és Ázsia több havas vidékéről, jelesül Perzsiából, Mongolország nyugati részéből Dsungariából és Szibériából³¹⁾ ismeretes.

A *Trichophorum oliganthum*-nak oly felette eltérő természetű termőhelyei miatt azt gondolnók, hogy ezeknek a termőhelyeknek

²⁵⁾ A. u. G. p. 301.

²⁶⁾ Hallier Wohlfarth Koch's Synopsis d. Deutschen u. Schweizer Flora. pag. 2530.

²⁷⁾ Berichte d. deutsch. Bott. Gesell. XV. (1897.) p. 467.

²⁸⁾ Schinz u. Keller: Flora d. Schweiz (1909.) p. 78.

²⁹⁾ Hall. Wohlf. Koch's Syn. id. helyén.

³⁰⁾ Hall. Wohlf. Koch's Syn. id. helyén.

³¹⁾ A. u. G. p. 301. és K. Richter: Plant. Europae (1890.) p. 139.

mineműsége szerint ha a növény külső alkotásában észrevehető különbségeket nem is fedeztünk fel, de bizonyára anatómiai constructiójuk mutat fel valamely eltérést.

En amennyire a rendelkezésemre álló eszközök segítségével tehettem, górcső alatt hasonlítottam össze a Sivabradáról, Grundlos-Bach forrásterületéről. Primócz és Kralovánmellől eredő példányokat, alpesi példányokkal. DR. DEGEN ÁRPÁD úr volt szives az Alpesek három különböző helyéről vizsgálatra átengedni példányokat. Ezek egyike *Trichophorum austriacum*-nak bizonyult, míg a másik kettő, — melyek Zermattról (Wallisi Alpok) és Col du Golibier (Hautes Alpes) valók, — valódi *Trichophorum oliganthum* volt.

A hazai és alpesi példányok között szövettani tekintetben semmi figyelemre méltó eltérést nem láttam. PALLA szerint a *Th. oliganthum*-, valamint az *alpinum*-nál is jellemző, — épen a *germanicum* és *austriacum*-mal szemben — hogy edénynyalábjai nem érintkeznek a béllel, hanem belső oldalvégeiken chlorophyllumos szövet van s ez választja el az edénynyalábokat a bélről. Ez a chlorophyllumos választék az alpesi példányoknál, bár régi gyűjtésűek, látszik, de ezeknél is idősebb edénynyalábok egynémelyike a zöld választék hiánya miatt érintkezik a béllel. A magyarhoni megvizsgált példányoknál hasonlóan láttam, hogy a kisebb edény nyalábok belső oldala chlorophyllumos szövettel érintkezik, míg a régibb s fejlettebb edénynyalábok a zöld szövetet átnövik és a bélig érnek.

Az alpesi példányok metszeteinek körvonala azonban sokkal hullámosabb, mint a magyar példányoké, azaz az edénynyalábok külső oldalaikkal a növény szárának felületét erősen kidomborítják, s ép ellenkezőleg az edénynyalábok közötti rész behorpad, miáltal külsőleg nézve is a szár mélyen rovátkolt. A hazai példányoknál a szár kerülete csak nagyon gyengén hullámos. Hogy az alpesi példányok rovátkoltsága tényleg olyan nagyfokú, azt végleg megállapítani csak úgy lehet, ha frissebb példányokat sőt még inkább, ha élő anyagot vizsgálhatnánk meg.

Egyébiránt az edénynyalábok szerkezete és elhelyezkedése teljesen megegyező minden példánynál. A belső légrés ép oly vékony falú és ép oly kevésbé tűnik elő a zölde szövet sejtjei közül a magyarföldi, mint az alpesi példányoknál. Az én megfigyelésem szerint tehát az alpesi és honi példányok között lényeges különbség nincsen; dacára tehát az igen nagyon különböző termőhelyeinek, az alpesi *Trichophorum oliganthum*-ok a hazaiakkal belső szerkezetük tekintetében is azonosak.

Az említett geológiai törésvonalban még Szt.-András, Horka, Jánócz mellett is láttam régebben szénsavas forrásokat, de azokat közelről nem vizsgáltam meg. Efféle forrás, vagy legalább mésztufalakerakodás több helyt is van még; pl. Felsőzugónál, Tótfalu és Viborna közelében, Liptó-Teplánál, valamint Teplicska közelében

a Királyhegy alatt. Mindezen vagy más hasonló helyeken a *Trichophorum oliganthum* után kutatni érdemes dolog volna.

Cobresia bipartita (All.) Dalla Torre.

(*Syn. Kobresia caricina Willd.*)

Országunkból mind ezideig csak a Bucsecsről vala ismeretes. Legelőszőr F. SCHUR közölte innen,³²⁾ de SIMONKAI ezen adatot tévesen *Elyna Bellardi*-nak vette.³³⁾ A legutóbbi években F. HERMANN német botanikus újból megtalálta a Bucsecsen.³⁴⁾ Hazai botanikusaink közül DR. DEGEN A. szedte ugyancsak a Bucsecsen és pedig ennek Buksói nevű gerinczén, hol *Elyna Bellardi* és *Carex rupestris* társaságában terem.

A Magas-Tátra galiczai részében, nagyon közel a Magyar határhoz, a Tengerszemtó (Meerauge, Czarny Staw) kifolyásánál VRANY VENCZEL két példányban találta s ezeket a felkai Tátrai Múzeumban őrzik. VRANY leletét először SAG. et SCHNEID. közölték.³⁵⁾ DR. FILÁRSZKY NÁNDOR úr értesített, hogy ő is szedte ott, én azonban a jelzett helyen hiába kerestem. A magyar Flórára nézve érdekes lesz előadnom, hogy a második honi lelőhelyét felfedeztem a Szepesbélai mészhavasok gerinczén. Gyűjtöttem ugyanis 1910 július 30-án a «Hátsó mészárszék csúcsán» (Hintere Fleischbank, Jatki bielskie) kb. 2020 m. magasban több példányban, amelyeket herbariumomon kívül még a MAGY. NEMZ. MUZEUM és DR. DEGEN A. úr herbariumai között osztottam szét.

Carex vulpinoidea Rich.

Gálóczi vidékére utaztamban véletlenül pillantottam meg 1910 júl. 15-én a vasút árkában több csoport magas növéssű sást. Mivel ilyen előhaladt időben az ilyen természetű sások már régen elhullatták terméseiket a Poprádvölgyben, nagyon feltűnt e sás üdezőld sértetlen állapota. Csak annyi időm volt, hogy néhány szálat letéptem, s bármily idegenszerű is volt, nem értem rá vele részletesen foglalkozni. Csak az őszön vettem elő s ekkor tünt ki, hogy ez bizony hazánk flórájára újdonság s bizonyára újabb-kori jövevény.

Úgy A. u. G.,³⁶⁾ mint KÜKENTHAL³⁷⁾ is írják, hogy a *Carex vulpinoidea* Európa némely országában több helyt, mint jövevény lépett fel, s úgy látszik sok helyen meg is honosodik. Hazája Észak-Amerika.

Az 1911. évben pontosabb megfigyelését tűztem ki. Junius

³²⁾ Enum. Plant. Transs. (1866.) p. 696.

³³⁾ Enum. Pt. Transs. (1886.) p. 544.

³⁴⁾ Verh. v. Provinz. Brand. (1909.) p. 56.

³⁵⁾ Id. helyen p. 499.

³⁶⁾ Id. helyen p. 43—44.

³⁷⁾ G. Kükenthal in A. Engler. Regni veget. consp. IV. 20. p. 147.

végén virágzata egészen fejletlen s bontakozó félben lévő volt, úgy hogy gyűjtésre nem is volt alkalmas. Azután csak aug. 9-én kerestem fel, de élvezetükben ekkor valóban bő részem volt. Egy kb. 15 m. hosszú helyen nagy tömegben voltak. A nyílt helyeken termők virágzata kissé rozsdás színű, de azok a példányok, amelyek a fűzfák között rejtőzködtek zöld virágzatúak voltak. Dacára, hogy már a nyár közepén túl voltunk, a növény terméseit, még nem érlelte meg teljesen, tehát ez a sásfaj még a védett síkságon is későn virító. Szintén gyűjtöttem belőle a Magyar Cyperacák vállalata számára. Úgy hiszem, hogy ha csak erőszakosan ki nem pusztítják, ott állandóan megtelepszik ezen sásfaj. Lelőhelye tehát: Kakaslovnicez mellett, a tátralomniczi vasút elágazásánál.

Carex hordeistichos Vill.

Ha az ország számos helyén e sás közönséges is, Szepesvármegyből kimutatni érdekes dolog. Első közlője e növénynek Szepesből HAUSKNECHT.³⁸⁾ Azt mondja ő ugyanis, hogy a Szepeségben a Poprádvölgyében egyenkint elszórva előfordul. Bővebben nem szól róla. Ezen adatra hivatkozik NEILREICH³⁹⁾ is, közlik SAG. et SCHN.-ék⁴⁰⁾ is. Mint hogy utóbbiak személyesen kutattak a Poprád-völgyben s nem leltek sehol *C. hordeistichos*-t, bizonyára kétkedtek HAUSKNECHT adatának helyességében, midőn hozzá a «wo?» kérdést tették. Magam eléggé igyekeztem a Poprád-völgyben előkeríteni e sást több éven keresztül, de nem sikerült. 1911 június 5-én ráakadtam a *Carex hordeistichos*-ra, de nem szorosan s Poprád-völgyben, hanem a Schlösschen áttörésénél, amely hely tehát már inkább a Hernád völgyéhez csatlakozik. Itt ugyanis Primócz község és Sávnik vasúti megállóhely között a Spanihaj (693 m.) nevű hegyről egy rövid völgyecske és csörgedező vize szakad a Ganovszky-patakba. Ezen völgyecske vizere mentén jó darabig sok *Carex hordeistichos*-t találhatni. Bár a legelésző marha igen tapodja, rágja, mégis bőven tenyész. Ez a kis völgyecske különben meglehetősen eldugott helyen van, úgy hogy botanikus legfeljebb ide tévedhet, miként magam sem szándékosan jöttem ide. Szepes vármegyében tehát ez az egyetlen biztos lelőhelye.⁴¹⁾

Carex pediformis C. A. Mey. var. rhizina (Blytt.) Kükenth.

Magyarországból a tőalak gyanánt volt ismertetve. Legelőszőr HAZSLINSZKY FRIGYES gyűjtötte a Drevenik-hegyen Szepesváralja mellett (Szepesolaszi közelében) és az irodalomban DR. E.

³⁸⁾ Ö. B. Z. (XIV.) 1864. p. 208.

³⁹⁾ Id. helyen p. 39.

⁴⁰⁾ Id. helyen p. 519.

⁴¹⁾ Scherffel is említi összeállításában (Id. helyen p. 8. Nr. 195.) persze csak lelőhely nélkül, ő is bizonyára a Hausknecht adatára támaszkodik.

FENZL által közöltetett.⁴²⁾ Azután többször írtak ezen lelőhelyről, pl. HAZSLINSZKY,⁴³⁾ KALCHBRENNER,⁴⁴⁾ PAX.⁴⁵⁾ A legújabb keletű összefoglaló munkákban tehát az előadottak szerint helytelenül említik felfedezőjét és publikálóját. Így A. u. G.⁴⁶⁾ helytelenül említi első közlőként HAZSLINSZKYT, mivel előtte már közölték; ugyancsak itt A. u. G.-nél a közlés helyének czítálása is egészen helytelen. KÜKENTHAL⁴⁷⁾ sem helyesen hozza kapcsolatba e növény-nyel VESELSKY nevét, bár meglehet, hogy ennek gyűjtését tanulmányozta, de ha azt minden megjegyzés nélkül illeszti a termőhelyhez, azt hihetnők, hogy VESELSKY volna az első gyűjtője.

Az ország ezen ritkaságát KALCHBRENNER óta senki sem találta, s miként DR. DEGEN úr írta a Magyar Cyperacea-k számára gyűjtött küldeményem után «nem is számítottam, mert egyrészt nem voltam bizonyos abban, hogy termőhelyét ismét meglehet találni, másrészt pedig oly ritkának tartottam, hogy kedvező esetben is kellő mennyiségben való megtalálását sem tartottam valószínűnek». Valóban KALCHBRENNER részletes helyleírása oly megtevésztő, legalább is határozatlan, hogy három éven át kellett keresnem, míg megtaláltam. A KALCHBRENNER említette kőbányáktól kell még pár száz-métert oldalvást mennünk egy elhagyott keskeny uton be a lomberdőbe, míg egy völgyyszerű nagy sziklás szakadékhöz érünk és mindjárt a szakadék bejáratánál leljük meg e sást. Ami az itteni elterjedését illeti, egészen megfelelő KALCHBRENNER ezen tudósításának: «egyébíránt ezen sás tanyája a Drevenik-hegyen egy körülbelül 200 lépésnyi hosszú és 20 lépésnyi térre van szorítva azon sziklás lejtő közepén, mely Szepesváralja felé néz». Ezen utóbbi kitétele azonban zavarba hozza a keresőt, mert itt minden lejtő a város felé néz.

Miután tehát a dreveniki *Carexet* újólá megtaláltam, szükségesnek látom, hogy róla egyet s mást a magyar botanikai irodalomban felelevenítsek.

Mint ismeretes, a *C. pediformis*-t C. A. MEYER 1831-ben írta le és ábrázolta⁴⁸⁾ Kamsatkából eredő példányok után. A kutatások későbbi során Európa területéről is előkerült e növény, melyet a botanikusok eleinte a kamsatkai példányokkal azonosnak hirdettek. Azonban BLYTT, az E. FRIES művében az európai növényt az eredeti *C. pediformis*-tól különbözőnek találván, meg is különböztette *rhizodes* néven.⁴⁹⁾

⁴²⁾ Vehr. Zool. Bot. Ver. I. (1851.) p. 82. (Az ülést, a melyen a növényt bemutatták 1851. okt. 6-án tartották.)

⁴³⁾ Vehr. Zool. Bot. Ver. II. (1-52.) p. 109 és Ész. magy. vir. (1864.) p. 315.

⁴⁴⁾ Vehr. Zool. Bot. Ver. III. (1853.) p. 134—135. és Magy. orv. és term. vizsg. munk. XII. (1867.) p. 332—333.

⁴⁵⁾ Id. mű II. köt. p. 183.

⁴⁶⁾ Id. mű p. 160.

⁴⁷⁾ Id. mű p. 491.

⁴⁸⁾ Mém. Acad. St. Petersb. I. (1831.) p. 219. és tab. 10. fig. 2.

⁴⁹⁾ E. FRIES Nov. H. Succ. (1832—1842.) p. 58.

KÜKENTHAL a Caricoideaeekre vonatkozó legújabb munkájában⁵⁰⁾ *C. pediformis*-t részletezvé, a tőalakon kívül még két variétast közöl. Kimutatja, hogy a *C. pediformis* tisztán ázsiai s főleg szibériai növény s Európában nem terem; s az amit e néven Európából ismertettek más és BLYTT értelmében ő is megkülönböztette var. γ) *rhizina* (BLYTT) KÜKENTHAL néven, melyet rajzban is bemutat. Ekép közli ő az európai adatok között az egyetlen magyarországit is a szepes vármegyei Drevenik hegyről.⁵¹⁾

Lássuk már most miben állanak a tőalak és a varietas főbb különbségei.⁵²⁾

pediformis (typ.)

rhizomája rövid vastag s röviden elágazó;
szára általában rövidebb,
10—30 cm. hosszú.
levélhüvelyei sötétbarnák.

a ♀ füzérek egymáshoz közel-
ledtek, vagy az alsók kissé
távolodottak.

var. *rhizina*.

rhizomája nagyon meghosszab-
bodó, hosszú ágakkal;
szára természetesebb, 30—45 cm.
hosszú.
levélhüvelyei sötét gesztenye-
veresbe hajlók s rostokra könny-
nyebben hasadók.
a ♀ füzérek egymástól távo-
lodottak s különösen a hosszabb
kocsányú alsók állanak távo-
labban.

Az 1911. május 21-én gyűjtött mintegy 51 példányát vizsgáltam meg, amelyeknél a rhizoma alakja, a levélhüvelyek színe, valamint a füzérek állása is a *rhizina* leírásával egyezők; azonban a szár természetéről mondtak nem illenek rá, miután a jelzett példányok szárának hossza 14—26 cm., pedig valamennyi csaknem egészen érett termésű s így nem is volt kilátás arra, hogy még ezután nőttek volna. DR. DEGEN úr herbariumában ugyancsak a Drevenikről való s VESELSKY által 1856-ban éretten szedett példányok 24—27 cm. hosszúak és a KALCHBRENNER által szedett éretlen termésűek 17—20 cm. hosszúak. A hosszabb növéssű szár a tápláló föld mineműségétől is függhet s némi részben esetlegesség is, ezért a megkülönböztetésnél döntő fontossággal nem bírhat. A külföldi példányok között is találhatui apróbbakat, melyek különben a *rhizina*-nak felelnek meg.

A kisebb termet daczára, a többi jelzett tulajdonságainál fogva nekünk is meg kell különböztetni a szepesi sást azon értelemben, miképen (id. helyen) KÜKENTHAL-nál találjuk.

A *Carex pediformis* var. *rhizina* miatt a Drevenik-hegyet többször összejártam s érdekes tavaszi flórájában olyanokat is találtam, melyek onnan feljegyezve még nincsenek, s némelyeknek

⁵⁰⁾ Id. mű pag. 490—491.

⁵¹⁾ De ő a Dreveniket tulajdonképen nem említi, hanem azt írja, hogy a Szepesi alpok e sás lelőhelye.

⁵²⁾ Ezen különbségi jellegek KÜKENTHAL leírásából vannak véve.

ottani előjövedele meglep. A Drevenik maga nagyon érdekes és messziről feltűnő sziklás hegy. Különben már HAZSLINSZKY eléggé jellemezte e hegy különös alakját és eredetét.⁵³⁾ Teteje egy gyengén lejtős plató, melynek szélein a mészkő hatalmas darabokban válik le mindenütt. A leváló félben lévő darabok meredek falai szurdukokat vagy apró völgyecskéket alkotnak. Ilyen helyeken néhol kisebb-nagyobb barlangok vannak. Ezeknél, valamint a leszakadozott falak árnyékában bő zuzmó, moha, páfrány és egyéb hygrophyl s árnyék kedvelő növény tenyészik. Valóságos rom a plató széle köröskörül. E háromszögre emlékeztető hegy keleti oldalán valóságos völgy keletkezett a falak elhasadásából és sülyedéséből; a víz eróziója ezt nem alkothatta, mert itt minden kő, fal, oly sima törésű és szögletes, mintha csak a minap hasadtak volna széjjel. DR. GYÖRFFY szerint ezt a völgyecskét Paradicsom völgynek nevezik.

A Drevenik délnyugati sarkát erdő veszi körül, melynek nagy része ültetett erdei fenyő, másrésze lomberdő. Én e hegyet áprilistól június végéig látogattam meg több ízben, s a következőkben előadom saját gyűjtésem alapján, milyen növények virulnak rajta ez időtájtban.⁵⁴⁾

A Drevenik tavaszi flórája:

<i>Cynanchum vincetoxicum</i> (L.)	<i>Inula hirta</i> L.
R. BR.	<i>Senecio campester</i> (RETZ.) D. C.
<i>Symphytum tuberosum</i> L.	« <i>aurantiacus</i> (HPPE.) D.C.
<i>Pulmonaria montana</i> LEJ.	<i>Arabis arenosa</i> SCOP.
<i>Nonnea pulla</i> (L.) D. C.	<i>Arabis hirsuta</i> (L.) SCOP.
<i>Myosotis stricta</i> LK.	<i>Barbarea vulgaris</i> R. BR.
« <i>silvatica</i> HOFFM.	<i>Draba nemorosa</i> L.
<i>Cerinth minor</i> L.	« <i>verna</i> L.
<i>Cynoglossum officinale</i> L.	<i>Capsella Bursa pastoris</i> (L.) MNCH.
<i>Sambucus Ebulus</i> L.	<i>Biscutella alpestris</i> W. K.
« <i>racemosus</i> L.	<i>Campanula rotundifolia</i> L.
<i>Evonymus verrucosus</i> SCOP.	<i>Lunaria rediviva</i> L.
<i>Helianthemum obscurum</i> PERS.	<i>Alyssum montanum</i> L.
« <i>rupifragum</i> KERN.	« <i>calycinum</i> L.
<i>Crepis praemorsa</i> (L.) TSCH.	« <i>Arduini</i> FRITSCH.
<i>Carlina vulgaris</i> (tavalyi szár).	<i>Carex montana</i> L.
<i>Taraxacum corniculatum</i> (KIT.)	« <i>caryophyllea</i> LAT.
D. C.	« <i>humilis</i> LEYSS.
<i>Taraxacum officinale</i> WIGG.	« <i>digitata</i> L.
<i>Centaurea mollis</i> W. K.	« <i>pediformis</i> var. <i>rhizina</i>
<i>Scorzonera purpurea</i> L.	(BLYTT) KÜK.
<i>Antennaria dioica</i> (L.) GÄRTN.	<i>Carex Michellii</i> HOST.

⁵³⁾ Verh. Zool. Bot. Ver. II. (1852.) p. 109.

⁵⁴⁾ A családok ABC sorrendje szerint.

- Arenaria serpyllifolia* L.
Dianthus Carthusianorum L.
Mercurialis perennis L.
Euphorbia Cyparissias L.
 " *polychroma* KERN.
 " *angulata* JACQ.
Geranium phacum L.
 " *Robertianum* L.
Stipa Joannis ČEL.
Avena pubescens HUDS.
Sesleria varia (JACQ) WETTST.
Luzula campestris (L.) D. C.
Thymus lanuginosus MILL.
 " *collinus* M. B.
Glechoma hirsuta W. K.
 " *hederacea* L.
Salvia pratensis L.
Dracocephalum austriacum L.
Lamium luteum (HUDS.) KROCK.
 " *album* L.
 " *maculatum* L.
Ajuga reptans L.
 " *genevensis* L.
Orob. vernus L.
Genista tinctoria L.
Cytisus ratisbonensis SCHAEFF.
Astragalus danicus RETZ.
Hippocrepis comosa L.
Convallaria majalis L.
Paris quadrifolia L.
Polygonatum multiflorum (L.)
 ALL.
Polygonatum officinale ALL.
Lacatera thuringiaca L.
Chelidonium majus L.
Fumaria Vaillantii LOIS.
Papaver Rhoeas L.
Pinus silvestris L.
Juniperus communis L.
Primula officinalis (L.) HILL.
 " *elatior* (L.) HILL.
Polygala major JACQ.
 " *comosa* SCHKUHR.
- Phegopteris Robertiana* (HOFFM.)
 A. BR.
Cystopteris fragilis (L.) BERN.
Aspidium Filix mas SW.
Asplenium Trichomanes L.
 " *Ruta muraria* L.
Aquilegia vulgaris L.
Anemone silvestris L.
Clematis recta L.
Pulsatilla styriaca PRITZEL.
Hepatica triloba CHAIX.
 " *triloba* var. *rhätica*
 BRÜGG.
Ranunculus Hornschuchii HPPE.
 " *bulbosus* L.
Sorbus Aria (L.) CR.
Cotoneaster integerrima MED.
Potentilla rubens (CR.) ZIMM.
 " *arenaria* BORK.
 " *alba* L.
Fragaria vesca L.
 " *viridis* DUCH.
Prunus Padus L.
 " *Mahaleb* L.
 " *spinosa* L.
Spiraea media SCHM.
Asperula glauca (L.) BESS.
 " *tinctoria* L.
Salix caprea L.
Ribes Grossularia L.
Saxifraga tridactylites L.
Verbascum Lychnitis L.
Veronica austriaca L.
 " *Chamaedrys* L.
 " *serpyllifolia* L.
 " *arvensis* L.
Staphylea pinnata L.
Valeriana tripteris L.
 " *officinalis* L.
Viola silvestris LAM.
 " *mirabilis* L.
 " *arenaria* D. C.
Tilia. ulmifolia SCOP.

Végezetül kötelésségem hálásan megköszöni DR. DEGEN ÁRPÁD úrnak szíveségét, hogy dolgozatom készítésekor könyvekkel és herbariumi anyaggal nagy segítségemre volt; úgyszintén köszönöm

DR. JAVORKA SÁNDOR úrnak, hogy a szétszórt irodalmi adatok összegyűjtésében oly szívesen támogatott.

1. Verf. bringt den Nachweis, dass der *Scirpus alpinus* der ungar. Autoren auf Grund der PALLA'schen Arbeiten der Gattung *Trichophorum* zuzuzählen ist und den Namen *T. oliganthum* zu führen hat, und dass die ungarische Pflanze in allen ihren Merkmalen — die anatomischen nicht ausgenommen — mit der Pflanze der Schweizer und der französischen Hochalpen vollkommen übereinstimmt. «*Scirpus caespitosus*» der ungarischen Autoren bezieht sich ausnahmslos auf diese Art. Sodann stellt der Verf. die bisher in Ungarn bekannt gewordenen Standorte dieser seltenen Pflanze (alle aus den Komitaten Liptó und Szepes) zusammen und veröffentlicht neue: Tal des Ganovszki-Baches unter dem Schlösschen; dann auf einem Kalktuffhügel ober Primócz und Kissócz, endlich im Hügelland zwischen dem Poprádflusse dem Schlösschen und dem Menhard-Bach. Es ist auffallend, dass sich alle ungarischen Standorte dieser Pflanze auf feuchtem Kalktuff befinden, der sich um die kohlensäurehaltigen Quellen bildet; sobald dieser Tuff austrocknet, verschwindet auch das *Trichophorum*.

2. Verf. hat *Cobresia bipartita*, eine der seltensten Pflanzen der Karpathen, welche aus der Tátra nur von einem einzigen Standorte bekannt war, auf der «Hinteren Fleischbank» der Bélaer Kalkalpen in einer Höhe von c. 2120 M. entdeckt.

3. *Carex vulpinoidea* RICH. fand der Verf. zahlreich am Fusse der Hohen Tátra bei Kakaslovnícz. Wahrscheinlich eingeschleppt; ferner

4. *Carex hordeistichos* VILL. bei dem Durchbruch nächst dem Schlösschen. Für das Komitat Szepes zuerst von HAUSSKNECHT angegeben, war diese Pflanze lange Zeit nicht wiedergefunden; auch SAG. u. SCHNEIDER war kein sicherer Standort bekannt.

5. *Carex pediformis* C. A. MEY. vom Berg Dreveník ober Szepesvárálja, wo diese Art (an ihrem bisher einzigen ungarischen Standorte) von F. HAZSLINSZKY entdeckt worden, gehört nach den Studien des Verf., der diesen Standort wieder aufgefunden hat, zur *var. rhizina* (BLYTT) Kükenthal.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1912

Band/Volume: [11](#)

Autor(en)/Author(s): Nyarady E.Gyula

Artikel/Article: [Néhány ritka Cyperacea-ról Szepes vármegyében. Einige seltene Cyperaceen aus Zips. 48-63](#)